Gezondheidsongelijkheid
Hoe pakken we lokaal de oorzaken aan?

Masterclass Gezonde Gemeente Berchem 11 mei 2017

Bruno.Buytaert@vigez.be

vigez

Hoe lokaal veranderen?

- Enkele voorbeelden
- Materialen
- 6 Succesfactoren

vigez

Praktijkonderzoek Lucht in je leven

- Antwerpse wijk Kiel
- 2 milieugezondheidsthema's:
  - Gezond binnenmilieu
  - Gezond tuinieren

- 2 bestaande groepswerkingen van Samenlevingsopbouw Antwerpen
  - Allochtone vrouwengroep
  - Tuinders

- Partners:
  - Samenlevingsopbouw team Kiel
  - Logo Antwerpen
  - Gezondheidsdienst stad Antwerpen
  - Wijkgezondheidscentrum Zuidrand
  - Woonkantoor Zuid

SAMENLEVINGSOPBOUW
Antwerpen stad

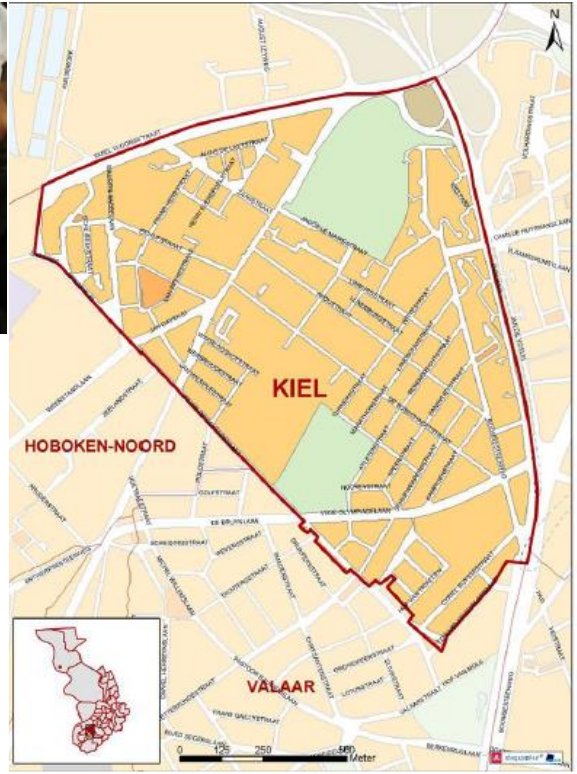

“Voor mij was [vroeger] alles goed, alles hetzelfde, niets is ‘dangereux’. Maar nu weet ik dat ik moet kijken. […] Ik praat ook met mijn kinderen. Ik kan zeggen ga naar winkel, je moet boodschappen doen. En dan kan ik zeggen je moet kijken, de producten, de flacons, als je deze kruis ziet je mag niet pakken, is niet goed”

- *“Ik vroeger werken in horeca, 16 jaar. Ik deed [daar] alles, koken, ook poetsen. Maar producten…ik kon vroeger niet lezen voor producten. Baas kocht alle producten. Ik alles mengen: javel samen met mister proper…alles samen. En dan ’s avonds [grijpt naar keel]…ik heb astma gekregen daar, ziek, [irritaties] op mijn handen. Echt waar”*

- http://www.zanzu.be/nl/taalkeuze

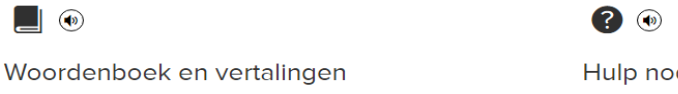

Boffen de deelnemers van Bewegen Op Voorschrift ?

Resultaten van een pilootproject waarbij de actieve levensstijl van maatschappelijk kwetsbare Leuvenaars bevorderd wordt

Toegankelijke methodieken

Uitgerookt?
ROOKSTOPPROGRAMMA
VOOR MENSEN IN ARMOEDE

bewegen
op verwijzing

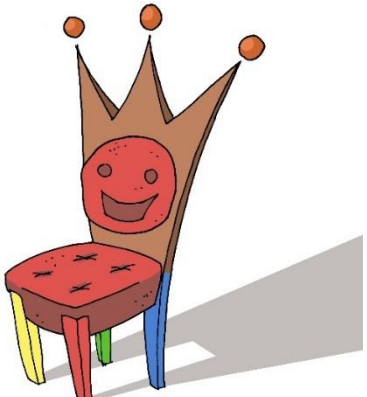

www.vad.be
www.sensoa.be
www.vigez.be

zanzu
Mijn lichaam
in woord
en beeld

kleurrijk
gezond

6 Succesfactoren

1. Ken de determinanten van uw doelgroep
2. Communicatie op maat
3. Hou rekening met de aanwezige gezondheidsvaardigheden
4. Co-creatie en participatie van bij de start
5. Motiveer positief
6. Werk integraal en holistisch

vigez

Succesfactor 1

Ken (de determinanten van) uw doelgroep

vigez

Sociaal kwetsbare doelgroepen

- Niet: wel of niet kansrijk
- Wel: meer of minder risicofactoren
  - laaggeschooldheid, werkloosheid, geringe gezondheidsvaardigheden, kwetsbare buurt, ongezonde woning, …
- Wisselwerking met medische risico's
- Niet alle leefstijlthema's volgen dezelfde gradiënt
- Risicoclusters bij mensen in armoede & mensen met een migratie-achtergrond

vigez

Voedingspatroon mensen met migratie achtergrond

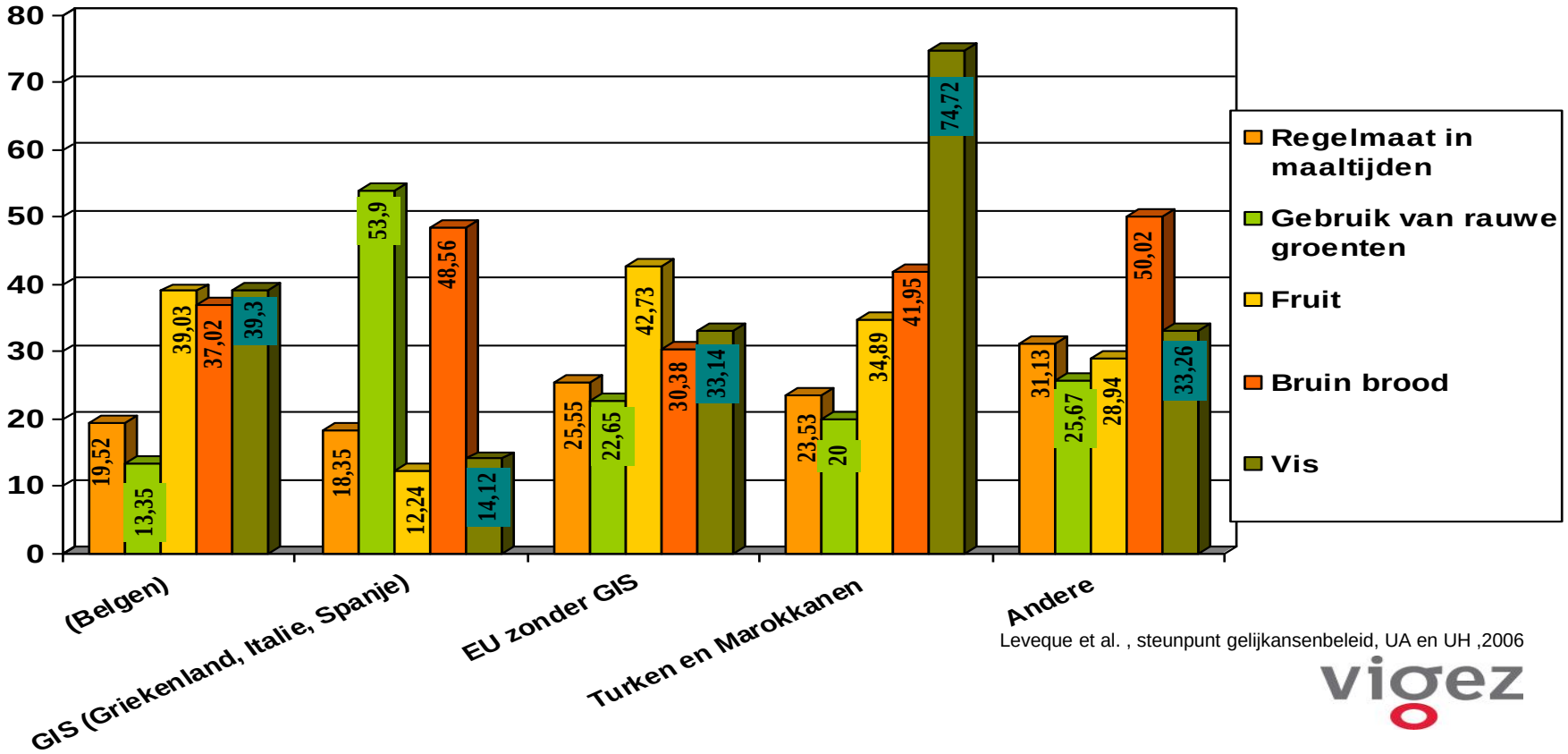

Leveque et al. , steunpunt gelijkansenbeleid, UA en UH ,2006

vigez

Fig. 5. How smoking inequities compound over the life course

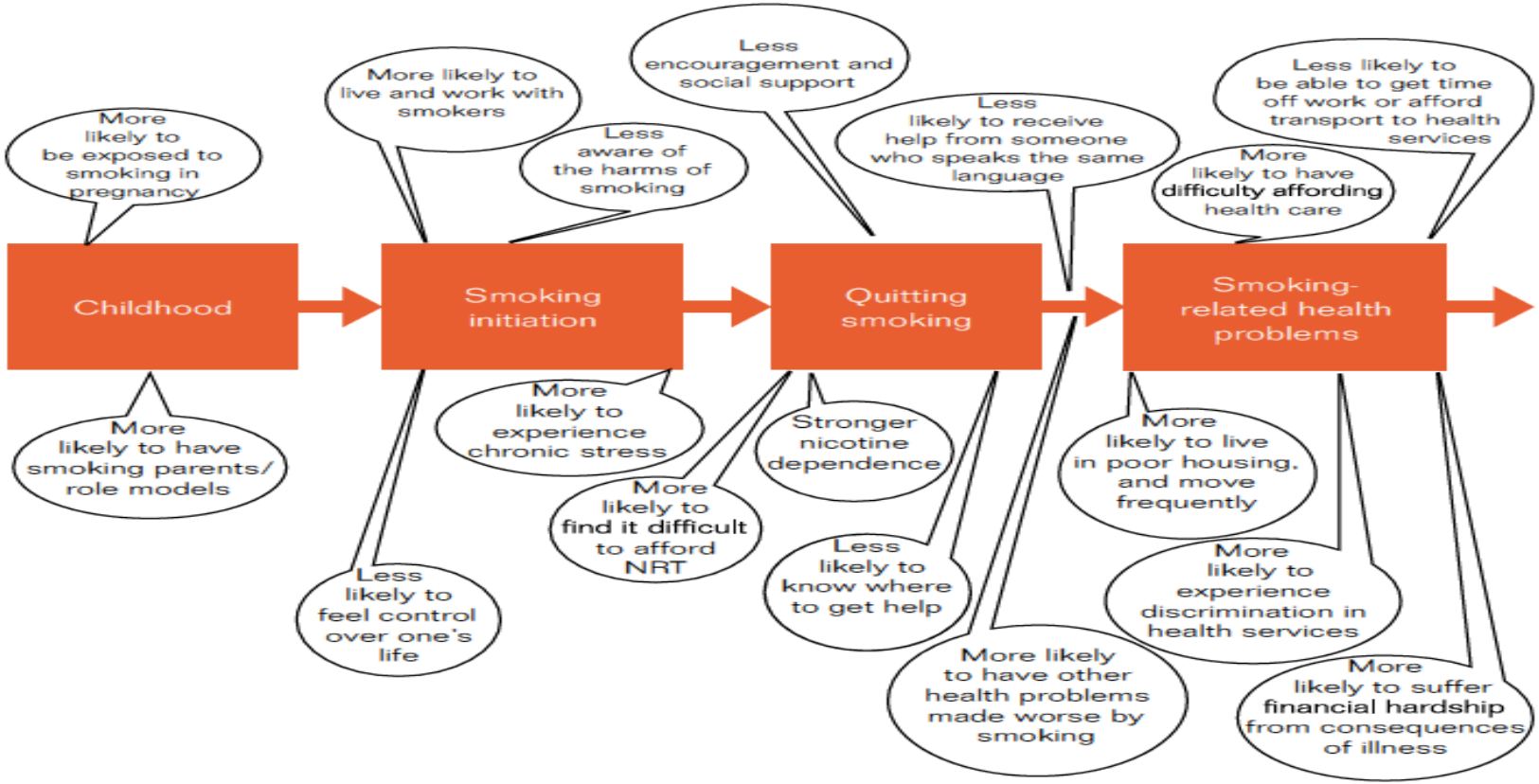

vigez

De omgeving ‘determineert’ de gezonde kansen

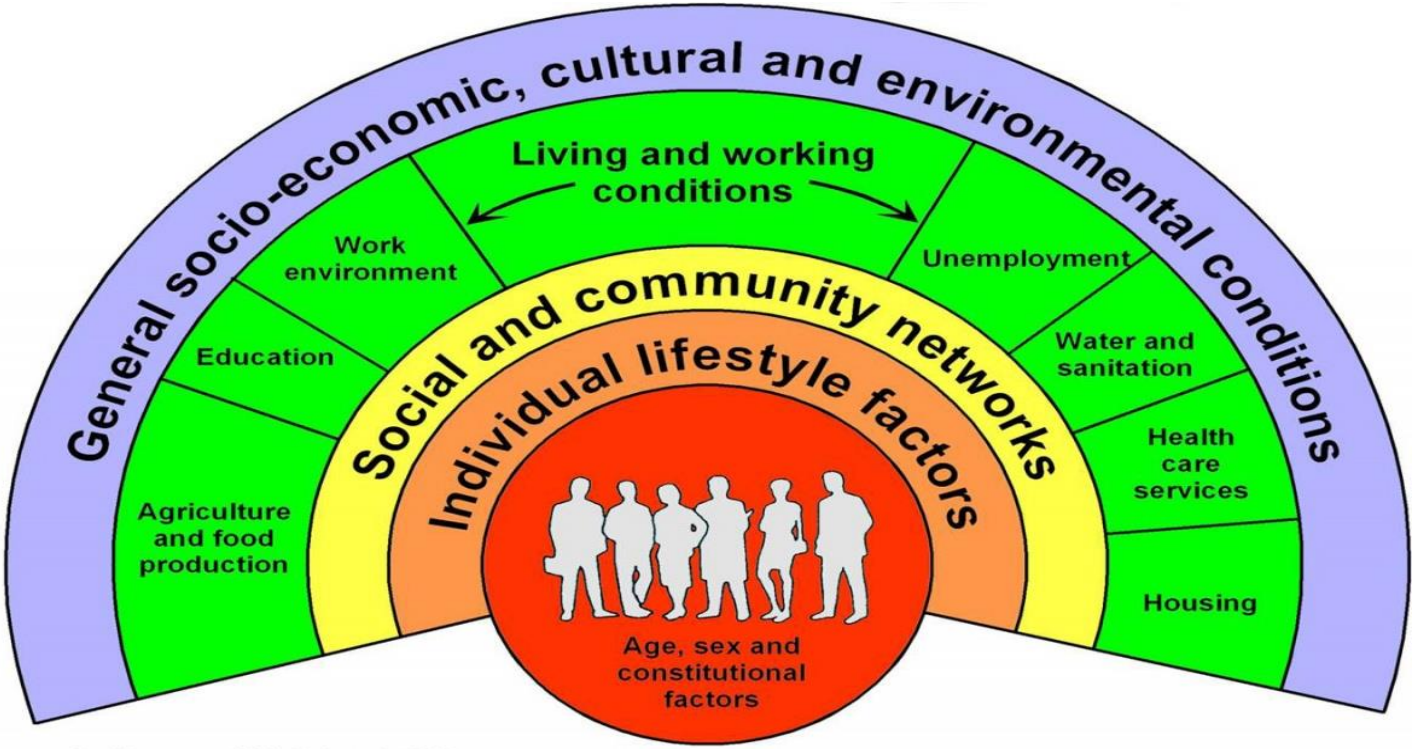

Source: Dahlgren and Whitehead, 1991

Bedenk in uw team

(voortgaand op de oefening van de voormiddag)

- Hoe kan je een concreet zicht krijgen op de oorzaken die je opsomde?
- De voor- en nadelen van elke werkwijze? Welke vormen van bevraging heb je positieve ervaring mee?

vigez

Succesfactor 2

Communicatie op maat naar vorm, kanaal én inhoud

vigez

Fit in je hoofd, goed in je vel

Campagne

10 individuele Stappen

Op website

Eigen keuze en kracht

Verbaal sterk

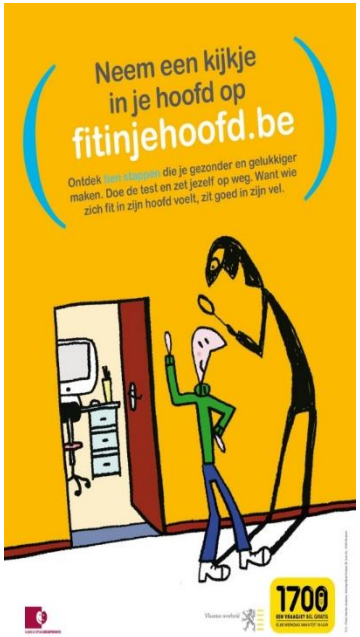

Op maat?

Steun in groep

bereikbaar: ‘beter’ in je vel

Bedreigende ‘inkijk’

Hoog begripsniveau en zelfvertrouwen nodig

Te laat….

Doen i.p.v. kennis

vigez

ROOK OP 31 MEI 24 UUR NIET EN MAAK KANS OP EEN FIETS

DE STEUN VAN ELS HEB JE AL!

DOE ZOALS NOUREDDINE.

ROOK OP 31 MEI 24 UUR NIET EN MAAK KANS OP EEN FIETS

Bedenk in uw team

(voortgaand op de oefening van de voormiddag)

- Via welke communicatiekanalen bereik je je doelgroep best? (schriftelijk, digitaal, mondeling)
- Waaraan beantwoordt de vormgeving van uw communicatie best?
- Zijn er aanpassingen nodig aan de inhoud van de gezondheidsboodschap?

vigez

Succesfactor 3

Gezondheidsvaardig?

Functioneel
Geletterdheid
Gecijferdheid
Zoeken op het internet, digitale vaardigheden

Communicatief
Informatievaardigheden: kennis- en infoverwerking
Gespreksvaardigheden: durven vragen stellen
Sociale vaardigheden: sociale steun zoeken, omgaan met druk, hulp vragen

Kritisch
Gezondheidsinformatie kritisch analyseren
Conclusies maken voor zichzelf
Toepassen op eigen gezondheid

vigez
thuis in gezond leven.

Bedenk in uw team

(voortgaand op de oefening van de voormiddag)

- Benoem een concreet gewenst gedrag van je doelgroep
- Som de gezondheidsvaardigheden op die nodig zijn om dit gedrag te stellen
  - Functioneel, communicatief en kritisch
- Welke vaardigheden heb je nodig ‘vooraf’, welke ‘tijdens’ en welke ‘na’ het gezond gedrag?

vigez

Succesfactor 4

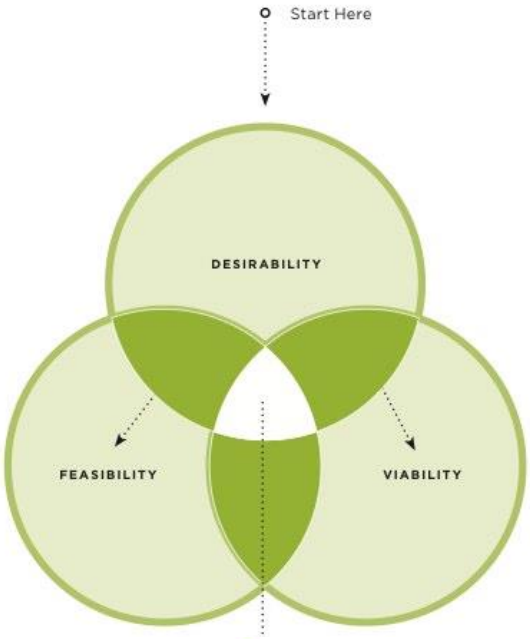

Human Centered DESIGN

Co-creatie en participatie van bij de start

vigez

Bewegen Op Verwijzing
Structurele drempels

- gebrek aan beweeg- en sport**faciliteiten** in de buurt
- gebrek aan een (sportief) ondersteunend **netwerk**
  - ouders en/of vrienden die zelf geen of weinig belang hechten aan bewegen
- de bereikbaarheid en **toegankelijkheid** van het aanbod
  - gebrek aan transportfaciliteiten, geen openbaar vervoer, geen wagen, fiets
- Aanbod **te duur**
- De **informatie** over het aanbod niet **op maat**
- …

vigez

Bewegen Op Verwijzing
Persoonlijke drempels

1. **Sociale** drempels
   - de drempel om de veiligheid van de eigen omgeving te verlaten en naar de coach/het beweeg/sportaanbod toe te stappen
   - Aanwezigheid sociaal netwerk om samen te bewegen? Steun?
2. **Culturele** drempels
   - welke kennis, bagage en vaardigheden zijn nodig om aan het aanbod deel te nemen?
   - vb. kennis organisatiecultuur, ongeschreven regels
3. **Psychologische** drempels
   - heeft vaak te maken met angst voor het onbekende en een negatief zelfbeeld. Gelabeld voelen.
   - weinig tijdsstructuur

vigez

Bedenk in uw team

(voortgaand op de oefening van de voormiddag)

- Welke drempels zie je bij je doelgroep voor je problematiek?
  - Structureel, sociaal, cultureel, psychologisch?
- Welke krachten en mogelijkheden zie je bij je doelgroep waarop je kan inspelen?
  - Individueel, als gemeenschap?

vigez

Succesfactor 5

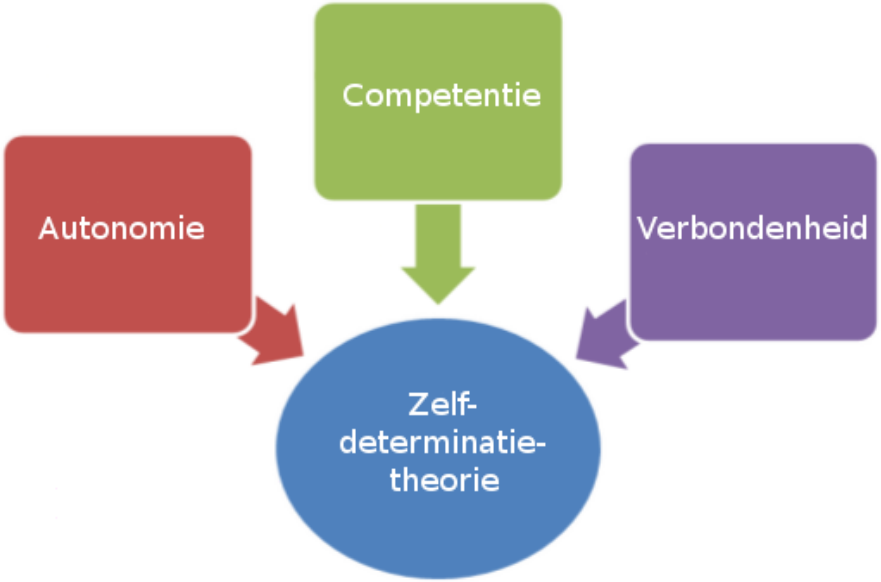

Motiveer positief

Edward L. Deci en Richard M. Ryan 2002

vigez

Stoppen met roken door mensen in armoede

Wat werkt niet?

- Info gezondheidseffecten van roken
- Overtuigen met argumenten
- Alle aandacht op afkeuring rookgedrag
- Geen aandacht voor positieve door bevestiging, andere genotsvormen, sociale steun

Wat werkt wel?

- Kennisvergroting stopproces
- Individuele begeleiding op maat
- Reële slaagkansen uitzoeken
- Sociale steun vergroten
- Voordelen voor zichzelf
- Aanbod stoppen in vertrouwde omgeving
- Beleidsparticipatie vergroten

VIGeZ vzw, ©2009, Mayonnaise van de voedselbank

Bedenk in uw team

(voortgaand op de oefening van de voormiddag)

- Denk creatieve mogelijkheden uit om bij de doelgroep versterkend te werken aan
  - Autonomie (zelf kunnen bepalen)
  - Competentie (kunnen, vaardigheden)
  - Verbondenheid (er niet alleen voor staan)

vigez

Succesfactor 6

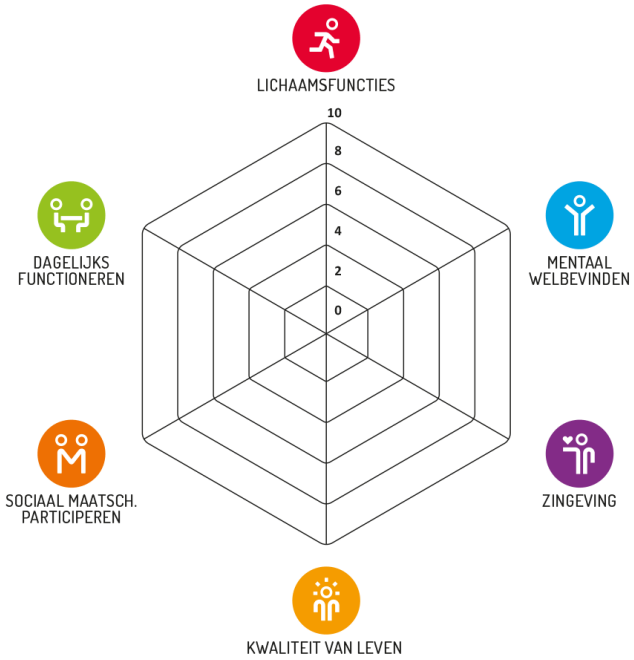

Werk integraal en holistisch

vigez